

# **ПРАВИЛА И МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ**

Пожарът е извънредна ситуация, свързана с неконтролирано горене, което нанася големи и често непредвидими щети. За да има процес на горене трябва да са налице три предпоставки: наличие на горими материали, кислород за поддържане на горенето и източник на запалване. Всички мерки за пожарна безопасност (правила, норми и др.) са основани на елиминиране на една от тези три предпоставки и намаляване влиянието на опасните фактори с цел запазване на здравето и живота на хората.

Не само откритият огън може да бъде източник на запалване, а и нагрети предмети над температурата на запалване на дадено вещество (материал). Чрез процеса на топло пренасяне запалване може да възникне в място (помещение), което не е в съседство с източника на топлина.

Често опасните въздействия на пожара върху човешкия организъм се подценяват. Те са резултат не само от високата температура, а най-вече от отделяните токсични продукти при горенето на синтетични материали, използвани в бита.

За постигане на добро качеството на живот е необходимо да се прилагат мерки за осигуряване на пожарна безопасност в дома и в работната среда (до привеждането и в съответствие с правилата и нормите за пожарна безопасност). Отговорност за осигуряване на пожарна безопасност има всеки гражданин. Нарушаването на мерките освен големите загуби на дом, имущество и ценности може да застраши живота на най-близките хора.

Противопожарната култура е комплекс от знания за мерките за предотвратяване на пожар, пожарно опасните свойства на веществата и материалите, поведението на хората при пожар, умения за работа с пожарогасителни уреди. Формирането на противопожарна култура трябва да започне от ранна детска възраст, за което от голямо значение е личният пример на възрастните.

## **I. ПРАВИЛА ЗА ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ОТОПЛИТЕЛНИ И НАГРЕВАТЕЛНИ УРЕДИ:**

1. Никога не оставяйте включени уреди без наблюдение!
2. При напускане на дома или офиса се убедете, че сте изключили уредите.
3. Не използвайте нестандартни и саморъчно направени уреди!
4. Стриктно спазвайте инструкциите за експлоатация, дадени от производителя!
5. Ремонт на електрически уреди и съоръжения да се извършва от специалисти с подходяща квалификация.
6. Електроуредите да се включват само към силови токови кръгове с подходящо за целта сечение на проводниците.
7. Контактите трябва да са тип "ШУКО" и по възможност да не се ползват разклонители.
8. Електроуреди не са вечни, когато изчерпят лимита си - губят надеждност и не са безопасни.
9. Не ползвайте отоплителни уреди с открити реотани.
10. Не оставяйте горими предмети върху или в близост до електрическите уреди. Не използвайте уредите за сушене на дрехи.
11. Осигурете безопасността на децата, като поставите предпазители на контактите.
12. При включени електроуреди никога не оставайте децата без наблюдение!

13. Укрепете добре отоплителните уреди, за да няма опасността от обръщане. Това е особено важно за осигуряване безопасността на трудноподвижни, възрастни или болни хора! Те са най-рисковата социална група при възникване на пожар!

14. Топло акумулиращи електроуреди трябва да монтират от ел.техник при спазване на следните изисквания: захранването им да е на отделен токов кръг с автоматичен предпазител, при сечение на захранващия проводник не по-малко от 4 кв.мм.

15. Не се гасят с вода запалени уреди под напрежение или включени към електрическата мрежа! Има опасност от токов удар с фатални последици. Гасене се извършва след изключване на тока от централното електрическо табло или от таблото на етаж.

## **II. ПРАВИЛА ЗА ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПЕЧКИ НА ТВЪРДО ГОРИВО (ДЪРВА ИЛИ ВЪГЛИЩА):**

Използването на отоплителни уреди на твърдо гориво трябва да бъде съобразено с инструкцията на производителя. Горивните камери са изчислени за използване с определен тип гориво и използването на друг вид с по-висока калоричност нанася поражения върху уреда - стените и казанчетата на печките прогарят и увеличават пожарната опасност на уреда.

Недопустимо е ползването на самоделни отоплителни уреди за твърди горива!

При инсталирането на отоплителни уреди на твърдо гориво трябва да се спазят минимални изисквания за безопасност:

- Уредът да се поставя на разстояние от горими предмети не по-малко от 50-80 см. Стената зад печката не трябва да се облицова с горими материали.

- Задължително да се поставя негорима подложка под печката с прагове от трите страни с размер 30 см отпред и по 20 см отстрани.

- Димоотводните тръби (кюнците) трябва да бъдат укрепени стабилно.

- Отворите към комина трябва да се затварят със стандартни ламаринени розетки. В комините на сградата не трябва да има фуги към помещенията. Комините трябва да се почистват периодично (в зависимост от интензивността на ползване, но не по-малко от един път годишно) от налепи и сажди.

- Комините, които преминават през горими междуетажни конструкции, както и през таваните трябва да е специално защитено с негорими материали.

- Комините трябва да са измазани отвън и отвътре.

- Отстраняване на строителната неизправност – вградена дървена греда в конструкцията на комина (при по-старите сгради). Тя повишава пожарната опасност на сградата, защото през комина преминават нагрети до висока температура продукти на горенето, които променят състава на дървесината и водят до запалване.

- Печките не трябва да се палят с леснозапалими течности (бензин, нафта и др.), както и да се зареждат с гориво от вечерта да запалване на другия ден.

- След ползване на печка на твърдо гориво - трябва да се угаси огъня и да се почисти. Опасно е т. нар. непълно горене или тлеене на дървесината, при което се отделя въглероден окис - силно токсичният продукт на горенето. Той не се усеща, но може да доведе до задушаване. Ако печката се самозагаси, трябва да се почисти горивната ѝ камера!

- Да не се изхвърля неизстинала пепел (сгурия) на място в близост до горими отпадъци!

- Да не се оставят до отоплителните уреди дрехи и сушене и др. леснозапалими

материали.

- Зиданите печки (камини) трябва да са монтират на конзоли, вградени в носещи стени на плътна негорима основа с височина поне 25 см. от горимия под до огнището. Те трябва да са добре измазани или изолирани с негорими материали, като не се допускат никакви процепи и пукнатини, през които горенето може да се разпространи към съседни помещения.

- Да се спазват правилата за съхраняване на горивата - в специално устроени места, които не са в непосредствената близост до помещенията за живеене.

- Пристроените към къщите навеси, в които се съхраняват въглища трябва да са с негоримо покритие до плътни негорими стени. При наличие на влага въглищата могат да се samozапалят!

- Въглищата трябва да се складират най-много до 2 метра височина на отделни купчини.

- Средствата за запалване на отоплителните и нагревателните уреди – кибрити и запалки трябва да се съхраняват на недостъпни за децата места! Процесът на горене е особено интересен за малчуганите, а детската игра с огън е сред причините за пожар с най-тежки последици!

- Не оставайте без надзор или сами въщи деца при работещи отоплителни уреди. Никога не ги заключвайте. Интересът на децата трябва да бъде задоволен с ясни обяснения за начина на безопасно използване на отоплителен уреди, както и за опасността от възникване на пожар. Децата трябва да бъдат информирани какво да правят при пожар: да напуснат горящата сграда, да се обадят на телефон 112 или ако нямат телефон да потърсят помощ от съседи!

### **III. ПРАВИЛА ЗА ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПЕЧКИ С ТЕЧНО ГОРИВО (НАФТА):**

Нафтата е висококалорично гориво, което се причислява към леснозапалимите течности. Експлоатацията (използването) на нафтови печки трябва да бъде съобразено с високата пожарна опасност на продукта. Опасност представляват и нагретите пари, които може да предизвикат взрив. Трябва да се спазват минимални изисквания за безопасност при използване на печки на твърдо гориво:

- Да се спазват изискванията на производителя за монтаж и експлоатация на уреда.

- Да се следи изправността на дозаторите, спирателна и контролно-измервателна апаратура, термозащита и автоматиката на уреда.

- Не трябва да се допускат нарушения на целостта (прогаряния) на стените на разходния резервоар и на горивната камера.

- Недопустимо е зареждането с гориво на неизстинала нафтова печка, поради наличие на нагрети пари в горивната камера.

- Печки трябва да се поставят върху негорими подложки с вертикални прагове от всички страни.

- При разливане на гориво около резервоара и печката, течността трябва да бъде почистена, незабавно

- Да не се допуска използване на отпадъчни нефтопродукти с неясен състав и произход!

- Да не се съхранява в жилищата нафта в количества, по-големи от ежедневните нужди.

- Недопустимо е съхраняването на нафтата (и други леснозапалими течности) в общите части на кооперации и жилищни блокове (мазета, тавани и др.).

- За безопасно съхранение на течното гориво трябва да се използват херметично затварящи се съдове, които не се наелектризират.

#### **IV. ПРАВИЛА ЗА ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПЕЧКИ С ГАЗОВО ГОРИВО (ПРОПАН-БУТАН):**

Устройването и техническото поддържане на газови отоплителни уреди (ГОУ) трябва да се извършват само от специалисти с подходяща квалификация.

Експлоатацията на уредите трябва да се осъществява от хора, преминали обучение за работа с ГОУ. Трябва да се спазват минимални изисквания за безопасност при използване на уредите, поради високия риск на пожарна опасност и задушаване:

- Да се извършва постоянен контрол за техническата изправност на съоръженията - автоматиката, вентилите и др., осигуряващи нормална работа (през целия период на експлоатация на уреда).

- Използване на стандартни уреди. Да не се използват газови устройства и бутилки със съмнителен произход.

- Задължително да се осигурява естествена вентилация на помещенията, които се отопляват с газови печки.

- Недопустимо е устройването и съхранението на газови бутилки в бани и спални, в помещения под Кота нула (мазета, шахти и др.), в близост до печки, радиатори и каквито и да е източници на топлина, както и на места с пряко слънчево нагриване, в гаражи, общи тавани и стълбища.

- Да се проверява периодично състоянието на уреда и херметичността на газопроводите (маркучите или шланговете) за евентуален теч, който е изключително опасен.

- Изтичане на газ в затворено пространство може да се установи по мириса на чесън, който се добавя с цел повишаване на безопасността. В случай, че усетите специфичната миризма, веднага затворете вентилите и започнете проветряване на помещението. Пропан-бутанът е по-тежък от въздуха и се наслагва в ниските части на помещението, поради което проветряването трябва да се извърши и за най-ниските точки.

- При изтичане на газ не използвайте източници, които могат да предизвикат искра. Дори и най-малкият източник на запалване (искра) може да предизвика взрив. Ако е тъмно, не палете лампата и не ползвайте открити огнеизточници – запалки, свещи и др. По най-бързия начин изключете електричеството.

- Проверката за изтичане на газ никога да не се извършва чрез поднасяне на открит огън към съмнителното място. Това можете да извършите чрез нанасяне на сапунен разтвор на мястото на евентуалния теч.

При всяко пълнене на битовите бутилки с газ на определените за това газостанции се извършва задължителна проверка на годността на съда под налягане.

Периодично съдовете трябва да се подлагат на проверка от оторизираните за това органи, по специална методика за откриване на скрити дефекти.

Всяка профилактика, свързана с нормалната работа и използване на газов уред е посочена в задължителната инструкция на производителя. При покупка на газов уред изискайте от търговеца да Ви предостави инструкцията за експлоатация на уреда на български език.

## **V. ПРАВИЛА ЗА ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ПАЛЕНЕ НА ОГЪН В ЛИЧНИТЕ ДВОРОВЕ ЗА ИЗГАРЯНЕ НА РАСТИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ, КОНСЕРВИРАНЕ И ДР.**

- Да не се пали огън на открито във ветровито време. Това е предпоставка за пренасяне на огъня на големи разстояния чрез запалени частици и може да доведе до бързо разпространение на пожара – запалване на съседни къщи и стопански постройки, големи материални щети и най-вече риск за човешки живот.

- Паленето на огън в личните дворове да се извършва на предварително обезопасени места – в изградено огнище и след предварителна подготовка за действие при евентуално възникване на пожар. В близост до мястото на запалване на огъня да има приготвени подръчни уреди за пожарогасене (маркуч, свързан към източник на течаща вода и/или съдове с вода, пясък, тупалка и др.).

- Да не се пали огън в близост до стрехите на сградите и под клоните на дърветата.

- Никога да не се оставя запален огън без наблюдение!

- Да не се пали огън в близост до къща, автомобил, както и в близост до складирани леснозапалими течности и горими материали, в т.ч. и до обекти с повишен пожарен риск - бензиностанция и газ-станция.

- Винаги да се угася огъня след приключване на работа и да се проверява допълнително дали не се е разпалил отново.

## **VI. ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ, МЕРИТЕ И ПАСИЩАТА ОТ ПОЖАР**

**- Забранено е изгаряне на растителни отпадъци в земеделските земи!**

Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от Закона за опазване на земеделските земи “изгарянето на стърнища и други растителни остатъци в земеделските земи е забранено”.

- Да не се пали огън на открито във ветровито време. Това е предпоставка за пренасяне на огъня на големи разстояния чрез запалени частици. Запалването на суха растителност може да доведе до бързо разпространение на пожара на значителни площи, унищожаване на земеделска продукция и нарушаване на екологичното равновесие. Огънят може да се пренесе в намиращи се в съседство трайни насаждения, стопански, вилни и жилищни постройки, горски фонд .

- Да се спазват правилата за пожарна безопасност при палене на огън на открито - сред природата – да се пали огън в специално обособени огнища, да се изгася огъня, преди напускане на мястото.

- Да не се допуска небрежно изхвърляне на неизгасени клечки и фасове.

- Прибирането на реколтата да се извършва от обучени механизатори, които познават начините на действие при възникване на пожар и могат да работят с пожарогасители.

- В зърнено-житните масиви да се допуска до работа само изправна земеделска техника (удостоверена със специален стикер), оборудвана с пожарогасители и монтирани искрогасители на изпускателните тръби.

- При движение на земеделската и транспортната техника не бива да се допуска буксуване и допир на ауспуха до суха растителност.

- Да не се допуска паркиране и ремонтване на земеделска и транспортна техника в близост до узрели зърнени масиви.

- При откриване на признаци на пожар в полето да се сигнализира на тел. 112.

## **VII. ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ ОТ ПОЖАРИ**

Горските пожари нанасят сериозни щети на околната среда. Те се разпространяват бързо на големи площи в пресечени местности и труднодостъпни за пожарната техника места. Сухото време, изсъхналата растителност и вятърът са фактори, които бързо усложняват пожарната обстановка. Характерно за горските пожари е това, че вследствие на вятъра и турбулентните въздушни течения, фронтът на пожара често променя посоката си. Поради това за ликвидирането им се изискват значителни сили и средства. Пожарната статистика показва, че в 1 % от случаите горските пожари се причиняват от мълнии, а в останалите 99 % причина за огнените бедствия е била човешката небрежност.

Всеки пребиваващ в гора или в близост до залесени площи трябва да спазва мерките за пожарна безопасност. Горската покривка от изсъхнали листа и треви е леснозапалима, което допринася за бързото разпространение на горенето. Дори сравнително слаби източници на запалване с краткотрайно действие като хвърлена кибритена клечка могат да предизвикат значителни щети в гората.

- Да не се допуска небрежно изхвърляне на неизгасени фасове и клечки, включително и от автомобилите, с които се преминава покрай или през горски участъци.

- Да не се изхвърлят стъклени бутилки – дефекти по тях могат да създадат ефекта на лупа и да предизвикат запалване на суха растителност.

- Всички моторни превозни средства, които навлизат в горите, трябва да са съоръжени с искрогасители.

- Да се пали огън в гората, единствено на специално обозначените и устроени за целта туристически места. Преди запалване на огъня да се осигури вода за гасене при поява на вятър и при тръгване. Да се подготвят тупалки – от гума или от зелени клони, с които да се действа при възникване на пожар.

- Никога да не се пали огън при наличие на вятър – той може да разнесе искри и топли частици на големи разстояния.

- Разчистването от сухи клони и др. в горски участъци трябва да става чрез извозването им на определените за това места. Забранено е унищожаването им чрез изгаряне!

- При открити признаци на пожар в гората (дим, мирис на изгоряло и пламъци) трябва да се извърши оценка обстановката – да се определи мястото на възникване на пожара, посоката на придвижване на огъня и скоростта на разпространение. Ако знаете, че наблизо има хора, но няма признаци да са усетили пожара - уведомете ги и заедно се отдалечете от опасното място.

- Съобщете за възникналия пожар на телефон 112. Ако няма покритие на мобилните мрежи съобщете в най-близкото кметство.

- Ако пожарът е в начална фаза трябва да се предприемат мерки за угасяне чрез: насипване на пръст, пясък, потушаване с тупалки от зелени клони.

- Да се пазят дрехите от запалване, особено ако са от изкуствена материя (да не се разголва тялото, поради високи риск от изгаряне).

- Да се предпазват дихателните пътища чрез поставяне на намокрени кърпи, дрехи върху устата.

- При опасност от бързо усложняване на обстановката потърсете безопасен път за напускане на мястото – в посока, обратна на вятъра или покрай водни басейни.

## **VIII. НАУЧЕТЕ ДЕЦАТА ДА СЕ ГРИЖАТ ЗА СВОЯТА БЕЗОПАСНОСТ**

Детската игра с огън е една от честите причини за възникване на пожари. Родителите трябва да научат децата си, че човешкият живот е безценен и затова трябва да се отнасят отговорно към предметите и уредите, които могат да предизвикат пожар и да създадат риск за техния живот.

Колкото повече пораства детето, толкова любопитството му нараства. То иска да знае и да може всичко като възрастните. Възползвайте се от това и давайте личен пример с поведението си като спазвате правилата за пожарна безопасност. Отговаряйте на въпросите на детето по възможно най-достъпния за възрастта му и изразителен начин (с примери) като обясните защо трябва да се спазват правилата за пожарна безопасност.

### **При деца въщи спазвайте следните превантивни мерки за безопасност:**

- Не оставайте на достъпни места и най-малките източници на запалване, като кибрит и запалки.
- Обезопасете контактите със специални предпазители.
- Не оставяйте детето само до отоплителни електроуреди с открити реотани.
- Упражнявайте непрекъснат надзор над игрите на детето въщи и на открито.
- Ако се наложи да оставите за малко детето само въщи, обезопасете предварително помещението и дома.
- Никога не заключвайте вратите – те са пътят за напускане на горящата сграда и за спасение на децата.

### **- Разговаряйте се детето и му обяснете на достъпен за възрастта му език защо не бива:**

- да си играе с кибрит, запалка, свещ или друго нещо, с което може да предизвика пожар;
- да слага дрехи, обувки или играчки в близост до отоплителните уреди;
- да играе с фойерверки и пиратки;
- никога да играе с леснозапалими и горими течности;
- да се крие при пожар на места, където трудно ще бъде открито от пожарникарите;
- при пожар да изпада в паника и да ползва асансьор.

### **- Обяснете на детето защо трябва винаги:**

- да съобщава на родителите си или на друг възрастен, ако види, че друго дете играе с огън;
- да изключва електрическия уред, когато свърши работа с него и допълнително да провери дали е изключен (при по-големи деца);
- при възникване на пожар да каже веднага на родителите си или близките, които са въщи или на съседите (ако е само въщи);
- при възникване на пожар да напусне горящата сграда по най-бързия начин;
- при възникване на пожар да телефонира на тел. 112 и да съобщи за пожара като обясни къде и какво гори, има ли застрашени хора. Да изпълни инструкциите за безопасност, които му се дават по телефона (при по-големи деца).

Учете Вашето дете да разпознава местата въщи, където може да възникне пожар и предметите, които могат да го предизвикат.

Заедно с него тренирайте пътя за напускане на дома при възникване на пожар.

Уточнете мястото, където може да се скрие при пожар, когато не може да избяга от дома: да влезе в банята, да пусне душа, да се облее с вода и да постави намокрена кърпа на устата и носа; в най-отдалечената от огъня стая, да отвори

прозореца и да вика за помощ (никога да не скача през прозореца ако се намира на втори и по-висок етаж). Задължително да съобщи на родителите си или на тел. 112 за пожара, да каже, че не може да излезе навън и къде точно се намира.  
по телефона при

Накарайте детето да научи и да може да избира телефона за съобщение при пожар - тел. 112.

Научете го да знае и да съобщава точния адрес, на който живеете, и какво трябва да съобщи на тел. 112 при пожар.

**В случай, че в дома възникне пожар, детето трябва да знае и да умее да прилага някои прости правила:**

- да запази самообладание и да позвъни на тел. 112 като каже точния адрес и какво гори;
- да напусне дома по най-късия път, а ако стълбището е задимено да не ползва асансьор;
- ако стаята се изпълни с дим, да се движи приведено към пода или пълзешком (ако няма видимост, покрай стената) и ако има възможност, да постави на устата и носа си навлажнена кърпа;
- ако пътят му за евакуация по стълбище или друг изход навън е блокиран или задимен, да излезе на балкон или открит прозорец и да алармира, че се намира в опасност – с викове, ръкомахания и др.;
- да не скача от прозорци и балкони, а да чака пожарникарите да го спасят;
- да не се връща за нищо в къщи, защото животът му е по-ценен от всички играчки и предмети;
- ако не може да избяга навън, да се скрие в банята - да затвори вратата и да пусне душа;
- ако дрехите му се подпалят, да спре, да закрие лицето си с ръце и да се търкаля на пода, докато пламъците угаснат.

## **IX. ПОГРИЖЕТЕ СЕ ЗА БЛИЗКИТЕ СИ, КОИТО СА БОЛНИ И/ИЛИ ТРУДНОПОДВИЖНИ И В ПО-ГОЛЯМАТА ЧАСТ ОТ ВРЕМЕТО - САМИ**

Трудно подвижните и болните хора попадат в най-рисковата група при пожар. Ако имате близък човек, който отговаря на горните условия трябва Вие да предприемат мерки за осигуряване на пожарната му безопасност:

- отоплителните уреди трябва да се разполагат на безопасно разстояние от горими материали и конструкции - минимум 0,5м;
- отоплителните уреди трябва да са стабилно укрепени – при затрудненото придвижване на болния не трябва да има риск от преобръщане на уреда.
- осигурете негорими съдове, в които пушачите да събират пепелта и угарките;
- амортизираните и морално остарели електро и отоплителни уреди и съоръжения трябва да бъдат подменени с изправни уреди;
- подменете електрическите проводници (ако изолацията на старите проводници е износена и са оголени или прогорели - могат да станат източник на запалване).
- поставете телефон в близост до болния или трудно подвижния човек, за да има възможност за незабавна телефонна връзка с тел. 112 или с Вас.
- осигурете на Вашия близък допълнителна помощ в домакинството или окажете съдействие за включване в системата на социалния патронаж.

**Поемете своята отговорност в грижите за Вашите близки!**